

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декану факультету соціальної
педагогіки та психології

О.В. Пономаренко

«_____» _____ 2023

АФАЗИОЛОГІЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 – Логопедія
освітньо-професійна програма – Логопедія

Укладач: Соловійова Т.Г., к.пед.н., доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти, Гузенко С.Б., викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та спеціальної освіти

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 202_ р.
Завідувач кафедри соціальної педагогіки та
спеціальної освіти

_____ Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 202_ р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

_____ І.В. Козич

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

202_ рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки освітньо-професійної програми	
Спеціальність 016 – «Спеціальна освіта»	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Спеціалізація 016.01 – Логопедія		8 -й	
Освітньо-професійна програма Логопедія		Лекції	
	20 год.	.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Змістових модулів – 4	Лабораторні	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		50 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю:	
		екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Афазіологія» є формування у студентів формувати у студентів теоретико-методологічні знання про системні порушення мови та мовлення афазії, причини, що їх викликають, шляхи їх подолання та попередження; практичні навички роботи з клієнтами на основі засвоєних прийомів виявлення, корекції, а також профілактики порушень лексико-граматичної сторони мовлення та зв'язного мовлення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Афазіологія» є:

- етіопатогенетичні механізми афазії;
- структуру дефекту при різних формах афазій;
- клінічну та психолого-педагогічну характеристику осіб із різними формами афазії;
- параметри диференціальної діагностики; методики відновлення мови та мовлення при різних формах афазії у дітей, підлітків, дорослих;
- вміти:
- проводити логопедичне та нейропсихологічне обстеження дитини, підлітка, дорослого з афазією;
- проводити диференціальну діагностику різних форм афазії;
- здійснювати диференціальний вибір програм відновлення мови та мовлення при афазії;

- надавати логопедичну дію на різних етапах відновлювального навчання;
- основні поняття та терміни;
- етіологію афазії, механізми та симптомокомплекс основних форм афазій за провідними класифікаціями;
- методологічні засади організації та проведення нейропсихологічного обстеження, відновного навчання за різних форм афазій;
- теоретичні основи нейропсихології та афазіології;
- нейропсихологічні методи обстеження;
- аналізувати результати нейропсихологічних обстежень.

Міждисциплінарні зв'язки. Проблематика курсу «Афазіологія» пов'язана з курсами «Логопедія», «Неврологічні основи логопедії», «Нейропсихологія у логопедичній практиці», «Спеціальна психологія», «Психопатологія», «Діагностика мовленнєвих порушень».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 . Теоретичні аспекти афазіології

Тема 1. Історія розвитку афазіології.

Поняття про афазіологію. Сучасні проблеми та перспективи розвитку. Загальнопсихологічне значення афазіології. Завдання афазіології. Сучасний стан, проблеми та джерела кризи сучасного етапу афазіології. Перші вітчизняні роботи про афазії (Л.С. Виготський, О.Р. Лурія, Ф.Б. Бассін). Новий комплексний науковий підхід до вивчення афазії. О.Р. Лурія та його наукова школа.

Тема 2. Науково-теоретичні аспекти вивчення афазії.

Сучасні наукові уявлення про генезу, будову та розпад ВПФ. Поняття фактора. Зв'язок афазіології з психологією, нейропсихологією, фізіологією, неврологією, психолінгвістикою, морфологією мозку, спеціальною педагогікою. Поняття про факторний синдромний аналіз ВПФ.

Змістовий модуль 2. Клінічна симптоматика та обстеження осіб із афазією

Тема 3. Етіопатогенез клінічних форм афазії.

Характеристика структури дефекту. Принципи Лур'євської класифікації афазій. Ураження передньої мовної зони. Ураження задніх модально-специфічних зон кори, поразка задніх мовленнєвих зон. Аналіз еферентної моторної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз динамічної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз аферентної моторної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз акустико-гностичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз акустико-мнестичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз амнестико-семантичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови.

Тема 4. Принципи, методи та методика обстеження людей з афазією.

Принципи обстеження: принцип системності, принцип взаємозв'язку з іншими сторонами психічного розвитку, принцип синдромного факторного аналізу. Вимоги до умінь спеціаліста. Вимоги до умов проведення обстеження. Вимоги до проведення аналізу дефекту та постановки топічного діагнозу. Нейропсихологічні методики дослідження вищих психічних функцій та мови.

Змістовий модуль 3. Корекція афазії

Тема 5. Характеристика прийомів і методів корекції еферентної, аферентної та семантичної афазії.

Характеристика прийомів і методів корекції порушень кінетичного праксису у хворих з еферентною афазією. Формування складової структури слів, зв'язного висловлювання, відновлення граматичного оформлення зв'язного висловлювання. Корекція логічного мислення шляхом використання різних методів розв'язування арифметичних задач, аналізу змісту текстів. Характеристика прийомів і методів корекції порушень симультанного синтезу. Специфіка роботи над розвитком просторового праксису, поняттям числа, узагальнюючим значенням слів. Особливості корекції порушень граматичного боку мовлення при семантичній афазії, формування розуміння складних мовленнєвих конструкцій.

Змістовий модуль 4. Методи і прийоми логопедичної роботи при афазії.

Тема 6. Характеристика прийомів і методів корекції динамічної, акустико-гностичної та акустико-мнестичної афазії

Відновлення мовлення та ВПФ при динамічній афазії. Характеристика особливостей корекції розуміння мовлення у хворих з акустико-гностичною афазією: способи зняття логореї, прийоми і методи формування уваги у хворих до звучного мовлення, специфіка роботи по відновленню розуміння значення слів, смислу фраз і текстів. Особливості роботи по відновленню письма і читання. Характеристика особливостей корекції розуміння мовлення у хворих з акустико-мнестичною афазією: специфіка роботи по відновленню розуміння значення слів, смислу фраз і текстів. Особливості корекції у них слухо-мовленнєвої пам'яті. Особливості корекції зорово-предметної, зорово-просторової пам'яті. Відновлення зорово-мовленнєвої пам'яті, відновлення механізму пригадування слів і образів. Особливості подолання порушень наочно-образного мислення. Методика оцінки динаміки мови. Тести на експресивне мовлення. Тести на імпресивне мовлення. Чинники, що впливають на ефективність відновлювального навчання.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Лабораторні		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4		4		7		4	6	10
2	15	12	6		6		3		6	14	20
3	15	8	4		4		7		6	4	10
4	15	12	6		6		3		6	14	20
Усього за змістові модулі	60	40	20		20		20		22	38	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом		90							100		

5. Теми лекційних занять

№ змістовог о модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Історія розвитку афазіології. Тема 2. Науково-теоретичні аспекти вивчення афазії.	4	
2	Тема 3. Етіопатогенез клінічних форм афазії. Тема 4. Принципи, методи та методики обстеження людей з афазією.	6	
3	Тема 5. Характеристика прийомів і методів корекції еферентної, аферентної та семантичної афазії	4	
4	Тема 6. Характеристика прийомів і методів корекції динамічної, акустико-гностичної та акустико-мнестичної афазії.	6	
Разом		20	

6. Теми практичних лабораторних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Історія розвитку афазіології. Тема 2. Науково-теоретичні аспекти вивчення афазії.	4	
2	Тема 3. Етіопатогенез клінічних форм афазії. Тема 4. Принципи, методи та методики обстеження людей з афазією.	6	
3	Тема 5. Характеристика прийомів і методів корекції еферентної, аферентної та семантичної афазії	4	
4	Тема 6. Характеристика прийомів і методів корекції динамічної, акустико-гностичної та акустико-мнестичної афазії.	6	
Разом		20	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 2 виступи на 2 лабораторних заняттях).	Питання для підготовки: Поняття про афазіологію. Сучасні проблеми та перспективи розвитку. Загальнопсихологічне значення афазіології. Завдання афазіології. Сучасний стан, проблеми та джерела кризи сучасного етапу афазіології. Перші вітчизняні роботи про афазії (Л.С. Виготський, О.Р. Лурія, Ф.Б. Бассін). Новий комплексний науковий підхід до вивчення афазії. О.Р. Лурія та його наукова школа. Сучасні наукові уявлення про генезу, будову та розпад ВПФ. Поняття фактора. Зв'язок афазіології з психологією, нейропсихологією, фізіологією, неврологією, психолінгвістикою, морфологією мозку, спеціальною педагогікою. Поняття про факторний синдромний аналіз ВПФ.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Самостійне виконання - 1 Повнота відповіді – 1	2*2=4
	Практичне завдання – порівняльна таблиця.	Скласти таблицю «Факторний синдромний аналіз ВПФ» та розмістити на сторінці курсу Moodle.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: 1. Змістовність – 2 б. 2. Правильність – 1 б.	6
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3			10
2	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 3 виступи на 3	Питання для підготовки: Характеристика структури дефекту. Принципи Лур'євської класифікації афазій. Ураження	Максимальна кількість балів нараховується за такими	2*3=6

	<p>лабораторних заняттях).</p>	<p>передньої мовної зони. Ураження задніх модально-специфічних зон кори, поразка задніх мовних зон. Аналіз еферентної моторної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз динамічної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз аферентної моторної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз акустико-гностичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз акустико-мнестичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови. Аналіз амнестико-семантичної афазії. Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови.</p> <p>Принципи обстеження: принцип системності, принцип взаємозв'язку з іншими сторонами психічного розвитку, принцип синдромного факторного аналізу Вимоги до умінь спеціаліста. Вимоги до умов проведення обстеження. Вимоги до проведення аналізу дефекту та постановки топічного діагнозу. Нейропсихологічні методики дослідження вищих психічних функцій та мови.</p>	<p>критеріями: Самостійне виконання - 1 Повнота відповіді –1</p>	
	<p>Практичне завдання: таблиця «Діагностичні ознаки афазії».</p>	<p>Складання та захист таблиці «Діагностичні ознаки афазії».</p> <p>Компоненти таблиці: Типи труднощів при</p>	<p>Максимальна кількість балів - 3, які нараховуються за</p>	<p>7</p>

		<p>виконанні завдань, що вказують на визначене порушення. Прийоми і методи діагностики порушень психічної сфери у хворих з афазією. Критерії оцінки особливостей виконання ними завдань. Прийоми і методи діагностики порушень усного, писемного мовлення, поняття числа, рахунку, обчислювальних операцій у хворих з афазією. Критерії оцінки особливостей виконання ними завдань.</p> <p>Файл з таблицею прикріплюється на сторінку курсу Moodle.</p>	<p>виконання таких частин роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота відповіді – 1 б. 2. Самостійність – 1 б. 3. Захист – 2 б. 	
	<p>Практичне завдання: таблиця «Характеристика афазій».</p>	<p>Складання таблиці «Характеристика афазій». Компоненти таблиці: Локалізація, центральний механізм порушення, клінічна картина, порушення психологічної структури мови при різних формах афазії.</p> <p>Файл з таблицею прикріплюється на сторінку курсу Moodle.</p>	<p>Максимальна кількість балів - 2, які нараховуються за виконання таких частин роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота – 1 б. 2. Лаконічність – 1 б. 	7
<p>Усього за ЗМ 2 контр. заходів</p>	7			20
3	<p>Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 2 виступи на 2 лабораторних заняттях).</p>	<p>Питання для підготовки:</p> <p>Характеристика прийомів і методів корекції порушень кінетичного праксису у хворих з еферентною афазією. Формування складової структури слів, зв'язного висловлювання, відновлення граматичного оформлення зв'язного висловлювання. Корекція логічного мислення шляхом використання різних методів розв'язування арифметичних задач, аналізу змісту текстів. Характеристика прийомів і методів корекції порушень симультанного синтезу. Специфіка роботи над розвитком просторового праксису, поняттям числа, узагальнюючим значенням слів. Особливості корекції порушень</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:</p> <p>Повнота відповіді – 2</p> <p>Самостійність відповіді – 1</p>	3*2=6

		граматичного боку мовлення при семантичній афазії, формування розуміння складних мовленнєвих конструкцій.		
	Практичне завдання: демонстрація методів корекційної роботи при афазії (1 завдання).	Підбір та демонстрація дидактичного матеріалу гри для корекції мовлення при еферентній / аферентній / семантичній афазії за напрямками. Файл з іграми прикріплюються на сторінку курсу Moodle.	Максимальна кількість балів - 3, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Повнота відповіді – 1 б. 2. Самостійність – 1 б. 3. Захист – 2 б.	4
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	3			10
4	Теоретичне завдання – підготувати доповіді та виступити за темами (можливі 3 виступи на 3 лабораторних заняттях).	Питання для підготовки: Відновлення мовлення та ВПФ при динамічній афазії. Характеристика особливостей корекції розуміння мовлення у хворих з акустико-гностичною афазією: способи зняття логореї, прийоми і методи формування уваги у хворих до звучного мовлення, специфіка роботи по відновленню розуміння значення слів, смислу фраз і текстів. Особливості роботи по відновленню письма і читання. Характеристика особливостей корекції розуміння мовлення у хворих з акустико-мнестичною афазією: специфіка роботи по відновленню розуміння значення слів, смислу фраз і текстів. Особливості корекції у них слухо-мовленнєвої пам'яті. Особливості корекції зорово-предметної, зорово-просторової пам'яті. Відновлення зорово-мовленнєвої пам'яті, відновлення механізму пригадування слів і образів. Особливості подолання порушень наочно-образного мислення.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Повнота відповіді – 2 Самостійність відповіді – 1	3*2=6

		Методика оцінки динаміки мови. Тести на експресивне мовлення. Тести на імпресивне мовлення. Чинники, що впливають на ефективність відновлювального навчання.		
	Практичне завдання: демонстрація методів корекційної роботи при афазії (3 завдання).	Підбір та демонстрація дидактичного матеріалу 3-х ігор (за трьома напрямками на вибір) для корекції мовлення при сенсорній / акустико-мнестичній / динамічній афазії за напрямками: Файл з іграми прикріплюються на сторінку курсу Moodle.	Максимальну кількість балів можна отримати при демонстрації 3-х ігор по 4 бали за кожну гру. Бали нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Повнота відповіді – 1 б. 2. Самостійність – 1 б. 3. Демонстрація – 2 б.	3*4=12
	Підбір джерела та доповідь за темою «Допоміжні технології в лікуванні афазії».	Підбір джерела (за бажанням – стаття, матеріали семінару, лекцій, майстеркласів) та доповідь на лабораторному занятті. Орієнтовні теми доповіді: мозочкові стимуляція, сенсомоторні корекція, кінезіотейпування, нетрадиційні методи корекції – музикотерапія, ароматерапія, анімалотерапія тощо)	Максимальну кількість балів можна отримати при доповіді – 2 б. Бали нараховуються за виконання таких частин роботи: 1. Повнота відповіді – 1 б. 2. Вказання джерела – 1 б.	2
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	7			20
Усього за змістові модулі контр. заходів	21			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: тестування	Питання для підготовки розміщені на сторінці курсу у Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=14357	<i>Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів</i>	20
	Практичне завдання	Творче завдання передбачає підбір логопедичної корекції відповідно ситуації – порушення лексичної, граматичної сторін, ВПФ та зв'язного мовлення при афазії (форма на вибір студента). Тривалість підготовки до відповіді 20 хв.	<i>Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи: - визначення напрямків роботи – 5 б.; - правильне визначення мети та завдань діагностики – 5 б.; -логічність, послідовність викладення матеріалу – 3 б.; - наведення прикладів корекційних вправ корекційних – 7 б.</i>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Логопедія. Підручник / За ред. М.К.Шеремет. Вид. 5-те, перероблене та доповнене. Київ : Слово, 2019. 672 с.
2. Лопатинська Н. А. Неврологічні основи логопедії : курс лекцій : навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Київ, 2017. 147 с.
3. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник / укл. Федоренко С.В., Марченко І.С. Київ : Видавництво «Книга-плюс», 2019. 496 с.

Додаткова:

1. Алан Е.Г. Емері М'язова дистрофія: факти. 2-е вид. / Пер. з англ. І.Лукашевич. Київ, 2001. 164 с.
2. Логопедія / за ред. проф. М.К. Шеремет. Київ : «Слово», 2015. 672 с.
3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 183 с
4. Соботович Є.Ф. Вибрані праці з логопедії / укл. В.В.Тищенко, Є.Ю.Линдіна. Київ. «Видавничий дім Дмитра Бураго», 2015. 308 с.
5. Міщук А. Ю., Золотухіна О. А. Використання програмного забезпечення в реабілітації порушень письмової мови при афазії //Збірник матеріалів 20 квітня 2022 року. С. 75. URL: https://dut.edu.ua/uploads/p_2121_99261151.pdf#page=75
6. Damico J. S., Müller N., Ball M. J. (ed.). The handbook of language and speech disorders. West Sussex : Wiley-Blackwell, 2010. С. 317-336.
7. Paul R., Norbury C. F. Language disorders from infancy through adolescence. St. Louis (MO : Elsevier Health Sciences, 2012.
8. Shipley K. G., McAfee J. G. Assessment in speech-language pathology: A resource manual. Plural Publishing, 2019.

Інформаційні джерела:

1. Анатомія кінцевого мозку, функції кори. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0_uBSSdYrrU
2. Відновлення мовлення у пацієнтів з наслідками ураження нервової системи. URL: <https://rehab.kyiv.ua/vidnovlennya-movlennya-u-patsiyentiv-z-naslidkami-urazhennya-nervovoyi-sistemi/>
3. Логопед +. URL : <http://innagidkih.ucoz.com/>
4. Освітні ресурси Інтернету. Логопедія. URL : <https://sites.google.com/site/osvitnires/nauka/psihologia-te-pedagogika/logopedia>
5. Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2020/09/11/poryadok%20nadannya%20lohopelychnykh.doc>
6. Сибірякін Я.В. Проблема реабілітації осіб із сенсомоторною афазією внаслідок гострого порушення мозкового кровообігу. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/deps/faculty/humanities-faculty/kaf-fvszl/docs/materiali-iv-vunpk-frzztrp-2018.pdf>